

УДК 821.112.2'373.43

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189254>

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА

Кучеренко І. В.

Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

Статтю присвячено проблемі перекладу нових лексичних одиниць української та німецької мови, що функціонують у мові ЗМІ. Визначено, що процеси утворення нових слів у сучасній українській і німецькій мовах пов'язані з появою нових реалій, мовних процесів, проникненням іншомовних елементів. Лексичні інновації активно поповнюють лексикон масмедійного дискурсу. Це зумовлює необхідність перекладу цих нових лексичних одиниць та їхнього впорядкування, яке полягає не тільки в систематизації понять, але й в семантичному, структурному й функціональному аналізі неологізмів. Установлено, що значну частину лексичних інновацій становлять запозичення та «гібридні» слова. У процесі аналізу прикладів функціонування лексичних інновацій у матеріалах видань України та Німеччини виявлено, що на особливу увагу при перекладі заслуговує структура слова. Нові слова утворюються на базі наявного в мові матеріалу, тобто будуються за словотвірними моделями, що існують у мові, використовуючи словотвірні ресурси мовної системи. Саме словотвір забезпечує безперервність поповнення лексичного складу мови. Більшість словотвірних компонентів має своє семантичне навантаження, декодування якого дає змогу визначити зміст неолексеми. Дослідження дібраних прикладів показало, що в мовленні сучасних українських і німецьких ЗМІ найбільш чисельними є семантичні групи новотворів у сфері економіки, політики, науки й технологій. При перекладі політичних лексичних інновацій важливим фактором виступає відтворення оцінного значення неологізму. З огляду на це з'ясовано, що доцільним є використання таких способів перекладу, як калькування та описовий. Під час же перекладу текстів із лексичними інноваціями зі сфери науки й технологій істотного значення набуває відтворення змісту висловлювання зі збереженням точності та лаконічності тексту. Тому при перекладі для відтворення семантики нової лексеми використовують транслітерацію та транскрипцію, а також творчість перекладача. Окреслено основні критерії вибору варіанта перекладу лексичної інновації, серед яких: співвіднесеність семантики неологізму в оригінальному тексті й тексті перекладу та антропоцентрична спрямованість перекладу. Відтворення семантики досягають через аналіз контексту та словотвірної моделі. Антропоцентричної спрямованості перекладу додають авторські інтенції та функціональне навантаження ужитої лексичної інновації.

Ключові слова: неологізм, новотвір, лексична інновація, запозичення, «гібридні» слова.

Kucherenko I. V. Lexical innovations in modern Ukrainian and German mass media discourse from translational perspective. The article deals with the issue of translation of new lexical units taken from the Ukrainian and German mass media publications. It was determined that the word-forming processes in modern Ukrainian and German are connected with the introduction of new realities and linguistic processes, borrowing of foreign language elements. Lexical innovations extensively enrich the vocabulary of mass media discourse. This explains the need for translation of new lexical units and their arrangement implying the systematization of concepts, as well as the semantic, structural and functional analyses. According to the results of the research, it can be concluded that the majority of lexical innovations includes borrowings and "hybrid" words. While analyzing examples of the functioning of lexical innovations in the materials of the Ukrainian and German publications, it was found out that special attention should be paid to the structure of neologisms. New words are formed on the basis of the existing word-forming patterns using the word-forming resources of the language. Word formation ensures the continuous process of vocabulary expansion. Most word-forming components are distinguished by specific semantics, decoding of which allows determining the meaning of a new lexical unit. The study of selected examples showed that in the modern Ukrainian and German mass media resources, in particular publications from economic, political, scientific and technological spheres, are characterized by a wide range of semantic innovations. The translation of the political lexical innovations requires the preservation of the evaluative component of meaning in the target language. Given that, loan and descriptive translation was considered as appropriate. When dealing with the lexical innovations from scientific and technological spheres, it was found essential to convey the content of the utterance preserving the accuracy and conciseness of the source text in the target language. Therefore, transcoding (transcription and transliteration), as well as translator's creativity, were considered useful to ensure the adequate reproduction of the new lexical units' semantics. Correlation of the words' semantics in the source and target texts and the anthropocentric orientation of the translation were defined as the main criteria for choosing the methods of rendering of the lexical innovations. The reproduction of semantics is achieved through the context analysis and the analysis of word-forming patterns. The anthropocentric orientation of translation is provided with the determination of the author's intentions and the functional peculiarities of the lexical innovation.

Key words: neologism, new derivate, lexical innovation, borrowing, "hybrid" words.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Активне функціонування лексичних інновацій є характерною ознакою сучасного масмедійного дискурсу. Одним із актуальних завдань перекладознавства є ґрунтовне й детальне дослідження способів відтворення семантики та прагматики нової лексики засобами мови перекладу з огляду на механізми поповнення й оновлення лексичного складу. Адже найчастіше підбір варіанта перекладу ускладнюється відсутністю відповідника в мові перекладу, необхідністю встановлення емоційно-оцінного компонента семантики. Відповідно переклад неологізмів вимагає детального аналізу процесу неологізації, що знайшло своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Визначення обсягу поняття «лексична інновація» та її лінгвістичний статус у системі мовних одиниць лишається в колі проблем сучасної лінгвістики, адже науковці не дійшли одностайної думки із цього приводу. Актуальність вивчення перекладу лексичних інновацій українського та німецького масмедійного дискурсу з огляду на структурно-семантичні й прагматичні особливості цих мовних одиниць полягає насамперед у тому, що при вивченні окресленого явища виявляються тенденції сучасного розвитку мовних систем і розкриваються механізми декодування значення, що уможливають реалізацію прагматичного потенціалу неологізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи вітчизняної неології як науки про мовні інновації були закладені академічною лексикографією в XIX ст. Базові постулати теорії лексичної інновації сформувалися в мовознавстві ще в першій половині XX ст. Особливий внесок у формування сучасних теорій і принципів неології зробили такі видатні лінгвісти, як І. А. Бодуен де Куртене, О. О. Потебня, Л. В. Щерба. Сутність неологізмів як специфічних лексичних одиниць досліджували Ж. В. Колоїз [3], А. А. Калетнік [2], Хільке Ельзен [10], К.-Х. Бест [9], Д. Герберг [11], В. А. Гладка [1], О. А. Стишов [7]. Проблеми перекладу лексичних інновацій присвячені дослідження Н. О. Моїсеєвої [6], О. М. Турчак [8]. Огляд лінгвістичної літератури показав суперечливість обсягу понять «неологізм», «лексична інновація», «новотвір».

У сучасних лінгвістичних дослідженнях нові лексичні одиниці традиційно розглядають як результат динамічних процесів, які відображають адаптацію мови до трансформацій, що відбуваються в політичній, економічній і соціальній сферах діяльності людини [1; 4; 8; 6; 11]. Разом із появою нових понять і явищ відбувається оновлення лексики української та німецької мов різними за способом номінації та ступенем новизни одиницями.

Для сучасної лінгвістики характерне використання терміна «інновація» на позначення нових явищ на всіх рівнях мови. Термін «новоутворення» з урахуванням своєї внутрішньої форми може бути рівнозначним термінам «інновація», «нововведення», але не поняттю «неологізм» [1]. Останній виявляється ширшим поняттям, оскільки до неологізмів належать не тільки лексичні новоутворення, а й слова, запозичені з інших мов, або ті, що отримали нові

значення [1, 172]. З іншого боку, не кожен новотвір є неологізмом. Термін «інновація» постає родовим поняттям щодо неологізмів і новотворів інших рівнів. Лексичні новоутворення, запозичення та слова зі зміненим значенням у пропонованій роботі, услід за визначенням О. В. Косович [5], позначатимуться терміном «лексичні інновації», оскільки він, на нашу думку, повністю відображає характер сучасних мовних змін у лексиконі.

Аналіз праць сучасних лінгвістів показав, що поняття «неологія» і «неологізм» варіюються від автора до автора. Однак всі одностайні, що неологія позначає процес створення нових лексичних одиниць; неологізм – нове слово або нове значення слова, яке вже існує в мові. Відмінності точок зору на природу, функції та класифікації неологізмів створює можливість для нових лінгвістичних досліджень процесу неологізації.

Семантичний, граматичний і прагматичний потенціал неологізмів, способи їх утворення й особливості адаптації були предметом системного опису в дослідженнях останнього десятиліття, проте водночас питання про механізм перекладу цих одиниць не висвітлене достатньо повно.

Актуальність роботи обумовлена, по-перше, новим антропоцентричним ракурсом аналізу проблеми, що відповідає сучасному стану розвитку лінгвістики та перекладознавства, по-друге, важливою соціально-культурною роллю лексичних інновацій у міжкультурній комунікації. Еволюція змістовної сторони мовної системи приводить до необхідності опису та систематизації лексичних інновацій у текстах сучасних ЗМІ з виявленням можливостей перекладу новоутворень у масмедійному дискурсі.

Формулювання мети і завдань дослідження. Метою статті є визначення особливостей перекладу лексичних інновацій, які функціонують у сучасному українськомовному та німецькомовному масмедійному дискурсі, засобами німецької та української мов відповідно та встановлення критеріїв вибору способу перекладу, що найповніше відтворюють семантику нової лексеми та її комунікативно-прагматичне навантаження в тексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поява лексичної інновації в тексті стимулюється когнітивно-мовною прагматикою. В основі виникнення нового слова лежить антропоцентрично орієнтований механізм, який має особливе призначення – обслуговувати й висловлювати комунікативно-прагматичні наміри комунікантів: номінативні, експресивні й образно-оцінні. Тому переклад лексичних інновацій вимагає не тільки відтворення фактичного змісту лексичної інновації, а й передачі її комунікативно-прагматичного навантаження.

У результаті сутність семантичної структури еквівалента для лексичної інновації при перекладі полягає в поєднанні когнітивного та прагматичного компонентів. І прагматичний компонент відіграє важливу роль у формуванні предметного значення слова.

При перекладі лексичних інновацій важливим є визначення механізму виникнення нового слова. Аналіз неологізмів останнього десятиліття в мас-

медійному дискурсі німецької та української мов показав, що лексичні системи досліджуваних мов відрізняються динамічністю, активністю мовних процесів. З'ясовано, що процес неологізації української та німецької мови масмедійного дискурсу детермінують такі тенденції, як тотальний вплив англійської мови та посилення прагматики тексту через використання неолексем, що помітно насамперед у текстах політичної тематики. Ці тенденції вимагають більш детального аналізу.

Неологізація масмедійного лексикону української та німецької мов пов'язана із поповненням одиницями з інших мов, передусім з англійської. Англоамериканізм поширюються в мовах через розповсюдження реалій англоамериканського способу життя, активізацію значення соціальних мереж та інформаційних технологій тощо. При перекладі лексичних інновацій, запозичених з англійської мови, найчастіше використовується транслітерація. Наприклад:

Sie tauschten ihre Erfahrung aus, diskutierten und brachten hunderten ukrainischen Lehrerinnen und Lehrern bei, wie sie Gadgets und Technologien benutzen können (3) – Вони ділилися досвідом, дискутували й навчали сотні українських вчителів та вчительок користуватися найновітнішими гаджетами та технологіями (7).

Стрімкий розвиток економічних, політичних і культурних контактів між носіями різних мов і традицій, масова комп'ютеризація приводять до широкого використання запозиченої лексики й активізують процеси словотворення на їхній основі. В умовах інтенсивної взаємодії культур і мов мови-реципієнти стають відкритими до різноманітного впливу з боку мови-донора. Одним із проявів такого впливу є виникнення в мові неолексем. Позбувшись невластивих для граматичної системи мови морфологічних ознак, запозичення набувають ознак граматичних категорій мови, яка їх використовує та виступають основою для дериватів.

Наприклад, усім відома й популярна на сьогодні служба Short Message Service (скорочено SMS). У німецькій мові *die SMS* – іменник жіночого роду, який змінюється за відмінками та має форму множини. Ця лексична інновація активно взаємодіє з німецькими лексичними одиницями, утворюючи стійкі словосполучення, наприклад: *Eine SMS schicken* (надіслати SMS) та нові слова – наприклад, дієслівний дериват *simsen*. Це запозичення не становить труднощів при перекладі, оскільки в українській мові вживається лексема СМС та її похідна – *есемеска*, яка змінюється за відмінками й має форму множини. Лексичні інновації СМС-ка та SMS-ка є графодериватами – гібридними утвореннями з абрєвіатурним компонентом, що складаються із запозиченої основи і власне мовних словотворчих ресурсів, при цьому запозичені компоненти знаходять своє вираження в комбінуванні графічного написання. У розмовній мові функціонує дієслово «есемеснути», що означає «надіслати СМС-повідомлення».

«Гібридні» слова та їхній переклад за допомогою калькування та часткової транслітерації часто

використовуються на позначення технічних термінів, що детермінується актуальною тенденцією до універсалізації термінологічних систем різних мов та з метою уникнення двозначності:

Dies reicht aus, um 30 LED-Lampen oder drei Laptops zu betreiben (9) – Цього достатньо для живлення 30 LED-лампочок або трьох ноутбуків (2).

На основі дослідження фактичного матеріалу вдалося встановити, що лексичні інновації масмедійного дискурсу, утворені завдяки процесу запозичення, по-різному функціонують у лексичних системах української та німецької мов. У німецькій мові вони самі також часто виступають основою в процесах деривації, і більшість неологізмів стають ядром нового словотвірного ланцюжка (*Photovoltaik – Photovoltaik-Komponent – Photovoltaik-Anlage*). В українській мові такі неолексеми тяжіють до утворення термінологічних словосполучень, наприклад:

Будинок обладнаний сонячними панелями (2) – *Das Haus ist mit Photovoltaik-Anlagen ausgestattet* (9).

Київська компанія SolarGaps створила жалюзі із сонячними панелями, які виробляють електроенергію (2) – *SolarGaps, ein in Kyjiw ansässiges Unternehmen, hat Jalousien mit Photovoltaik-Komponenten entwickelt, die Strom erzeugen* (9).

Отже, у мовній системі як німецької, так і української мов відбувається формування механізмів побудови нових слів, як за моделями узуального, так і за моделями оказіонального словотвору. При цьому дериваційна система мов все більше розширює свій потенціал, проявляючи при цьому креативність, образність, експресивність.

При дослідженні способів перекладу новітньої лексики важливо враховувати рухливість інформаційного поля. Саме інтернет переконливо показав, як умови комунікації впливають на структуру мови та її лексику. З'являється велика кількість нових слів зі сфери комунікацій, затребуваних у відносно короткий період, але сам факт їх наявності вимагає всебічного вивчення та опису.

У мовленні українських і німецьких ЗМІ сучасного періоду активно використовують неологізми, що стосуються цієї тематики: *блог, гуглти, онлайн-шоп, інтернет-портал, інтернет-казино; Blog, googeln, Online-Shops, Home-shopping, Internetportale, Internet-Kasinos*.

Популяризація соціальних мереж спричинила появу таких новотворів, як *Facebook, Twitterer, twittern, Youtuber* тощо. Але вони настільки тісно ввійшли в побут сучасної людини, що є зрозумілими і в Німеччині, і в Україні. З огляду на це такі лексичні інновації перекладаються транскрибуванням:

Facebook

Doch kann er sich kein Ticket für ein Flugzeug kaufen, schafft es nicht sich mit einem Promotor zu einigen, kann keine Seite bei Facebook aufmachen (10) – Але квитки на літак він купити не може, не може домовитися з промоутером, не може створити сторінку в фейсбуці (4).

Twitter

Augenzeugenberichte und Fotos auf Twitter waren sehr wichtig, als sich im Februar und März die

Ereignisse überschlugen”, sagt sie (1) – «Свідчення очевидців і фотографії в Twitter були дуже важливі, коли в лютому й березні почався стрімкий розвиток подій», – говорить вона.

Tweets

Für sie seien Tweets vor allem Anregung für weitere Recherchen, weniger Informationsquellen (1) – Для неї *твіти* – це перш за все стимул для подальшого журналістського пошуку, а не джерело інформації.

Окрім об’єктивних змін у суспільстві, що потребують номінації, ще одним джерелом виникнення слів є відродження лексичних одиниць із минулого.

Це можна продемонструвати на прикладі лексеми Troll.

Über die sozialen Netzwerke wird sie immer wieder von sogenannten Trollen beschimpft, die in ihr eine “vom Westen bezahlte Landesverräterin” sehen (1) – У соціальних мережах її раз у раз лають так звані «тролі», які бачать в ній «оплачувану Заходом зрадницю батьківщини».

Первинне значення лексеми – демонічна істота з міфології, яка зазвичай приносить шкоду (лексема була запозичена із північно-германської мови у XVII столітті). Із поширенням інтернету слово перейшло у розряд інтернаціоналізмів і стало позначати узагальнену назву учасників веб-форумів, груп новин тощо, які, як правило, хочуть спровокувати своїми повідомленнями і не зацікавлені в серйозній дискусії чи справедливому обговоренні.

Переклад лексичних інновацій політичної тематики має свої особливості, детерміновані прагматикою тексту. Політичний словник регулярно змінюється й поповнюється новими лексичними одиницями, семантика уже вживаних у мові лексем трансформується. І семантика лексичних інновацій політичної сфери демонструє яскраво виражений емоційно-оцінний компонент, відтворення якого при перекладі постає одним із завдань перекладача.

Аналіз фактичного матеріалу показав, що при перекладі політичних неологізмів перекладачі часто послуговуються способом транслітерації у поєднанні з описовим способом перекладу, оскільки для реципієнтів з іншим соціокультурним досвідом поняття може бути невідомим. Це спостерігається в таких прикладах, як:

Ich habe sogar schon Leute getroffen, die einen Verwandten oder Freund bei der ATO (Antiterroristische Operation, offizielle ukrainische Bezeichnung für die Kampfhandlungen im Donbass) verloren haben (13) – Зустрічав навіть людей, у яких хтось із близьких загинув в АТО (16).

У сучасному інформаційному світі політика, яку проводять держави, відбивається найбільше в словах, а не в образах, оскільки тільки слова можуть викликати до життя значення, які глибоко зберігаються в свідомості. Такі політичні неологізми часто утворюються внаслідок процесів метафоризації, наприклад:

Man sagte, Polen – das ist wie ein zweites Russland, die gleichen “Watnyky” (wörtlich Wattejackenträger, von der russischen Opposition entlehnte abwertende Bezeichnung für Putin-Anhänger und Sowjetnostalgiker) und Imperialisten, die nur darauf warten, uns Galizien

und Wolhynien wegzunehmen (13) – Мовляв, Польща – це як друга Росія, такі самі ватники і імперіалісти, які тільки й чекають, щоб забрати у нас Галичину разом із Волинню (15).

Приклад демонструє, що при перекладі політичних неологізмів, утворених у результаті метафоричного перенесення значення, найбільш доцільним є використання саме транскрибування у поєднанні з описовим способом. Це забезпечує адекватне відтворення прагматики висловлювання.

Аналіз мовного матеріалу показав, що, знайшовши відображення на сторінках світових ЗМІ, політичні події в Україні поповнили лексику як української мови, так і німецької лексичними інноваціями. Особливого значення набули такі потрясіння останнього десятиліття для українського народу та світової спільноти загалом, як Революція гідності, протести акції проти корупції та свавілля керівництва та правоохоронців, спроба підтримки європейського вектора зовнішньої політики, розправи на Грушевського, анексія Криму Росією, АТО [8, 152]. Відповідно до цього можна виділити:

1) власне неологізми Майдану (*Berkut, Maidan Nezalezhnosti, Automaidan / беркутівці, майдан Незалежності, Автомайдан*);

2) новоутворення політичного характеру (*das Rechte Sektor / Правий сектор; Titushki / Тітушки*);

3) неологізми, пов’язані з АТО (*Grad / «град»*).

Крім цього, у лексиці української мови з’явилися нові номінації осіб за національною ознакою: *укр, рашист, новорос, укруп*, збірні назви політичних угруповань: *хунта, опоблок, єврокоаліція* [4, 152].

Військові дії на сході України також відгукнулися широким резонансом у міжнародних ЗМІ. На сторінках друкованих і онлайн-видань активно почала використовуватися лексика, пов’язана з війною в Україні, зокрема й мілітаризована лексика, наприклад:

Am Kontrollpunkt neben den Eisenbahnschienen ragt eine Grad-Raketenhülse aus dem Boden wie ein großer Zeiger (4) – Біля блокпосту, поруч із залізничною колією, – напрямна труба від «Граду», що стирчить із землі, як величезна стріла (5).

Для перекладу лексеми «град» використано транслітерацію, але було б доцільно поєднати її з описовим методом, оскільки в німецькій мові вже є вживаною лексема *Grad*, що має відмінне значення.

Аналіз лексичних інновацій політичного змісту показав: щоб оцінний компонент при перекладі був відтворений, слід звертати увагу на семантичну структуру неологізму. Якщо оцінність лексичної інновації закладається безпосередньо одним або кількома її компонентами (особливо в німецькій мові через існуючу тенденцію до словоскладання), рекомендується спосіб перекладу – калькування, можливе використання транскрипції/транслітерації, наприклад:

Das Aushängeschild des “Verbandes der Politemigranten...” werden die eigentlichen Regisseure in Moskau für den Medienkrieg mit der Ukraine benutzen – für die Kundmachung von angeblichen Nachrichten “im Namen des Volkes in der Ukraine”, die der Kreml braucht (12) – Одне із завдань СІПУ – виконувати роль «зливого бачка»: вівіску «Союзу політемігрантів...» справжні режисери в Москві будуть використовувати

ти в медіавійні з Україною для оприлюднення нібито від «імені народу України» тих меседжів, які потрібні Кремлю (14).

Оцінність семантики лексичної інновації *der Medienkrieg* сформовано компонентом *krieg*, що містить негативно забарвлену оцінність.

Якщо оцінність лексичної інновації вибудовується через метафоричне сприйняття неолексеми, то рекомендується описовий переклад.

Аналіз дібраних прикладів вживання лексичних інновацій різних тематичних груп у матеріалах сучасних видань України та Німеччини дав змогу встановити такі критерії вибору способів перекладу:

1) співвіднесеність семантики структурних елементів неологізму в оригінальному тексті та в тексті перекладу. Механізмом реалізації цього слугує аналіз контексту та способу утворення неологізму. Це пов'язано з тим, що більшість лексичних інновацій позначають нещодавно створені явища, програми й винаходи, проте ці неологізми будуються з використанням загальнолітературної лексики, наявних у мові словотворчих ресурсів;

2) антропоцентрична спрямованість, що реалізується в критеріях відповідності авторським інтенціям та орієнтацією на цільову аудиторію тексту перекладу з урахуванням потрібних для розуміння фонових соціокультурних знань. Це втілюється в інтерпретації тексту з позиції автора, що передбачає зосередження уваги на особистості автора тексту, його інтенції, ставленні до дійсності та змісту висловлювання, на оцінках, емоціях, що стимулювали використання лексичних інновацій.

Наприклад, інтенція автора – формування негативного образу може реалізуватися як прямо (через оцінні лексичні одиниці), так і через використання лексичної інновації в лапках:

In den Jahren der Unabhängigkeit kristallisierte sich hier sehr schnell eine starke lokale Elite heraus – die sogenannten "Donezker" (8) – За роки незалежності тут дуже швидко кристалізувалася сильна місцева еліта – так звані «донецькі» (15).

У прикладі негативна оцінна семантика неолексеми *Donezker* посилена через використання лапок та слова *sogenannte*.

Визначено, що в масмедійному дискурсі політичної тематики через використання лексичних інновацій найчастіше реалізуються такі види авторських інтенцій: інтенція інформування; аналітична інтенція; оцінна інтенція – інтенція формування позитивного чи негативного образу; інтенція викриття; інтенція критичного осмислення; інтенція переконання; розважальна інтенція; інтенція залучення уваги; спонукальна інтенція. Іntenції автора тісно пов'язані між собою, тому їхнє розмежування є досить умовним. Наприклад:

Біда в тому, що штабісти і технологи, замість того, щоб вчитися на власних помилках чи принаймні визнавати їх, беруться звинувачувати всіх навколо, крім самих себе (17) – Das Problem liegt darin, dass die Mitarbeiter des Stabs und die Technologen anstatt aus eigenen Fehlern zu lernen oder sie zumindest anzuerkennen, alle um sich herum beschuldigen, außer sich selbst (11).

Лексичну інновацію *штабісти* використано для позначення сучасної реалії часу, тобто вона виконує номінативну функцію – назву осіб, що є учасниками передвборчого штабу. Її утворено перенесенням значення в результаті десемантизації військового терміна. Контекст та зміст статті дає змогу визначити, що неологізм є засобом реалізації інтенції автора – формування позитивного/негативного образу через аналогію з милітаризованою лексикою. Асоціативний зв'язок із військовою сферою сприяє формуванню негативної конотації. Використання описового способу при перекладі нівелює авторську думку, унаслідок чого заміна лексеми словосполученням реалізувала лише інтенцію інформування.

Асоціативні відтінки значення лексеми можна було відтворити при введенні в текст перекладу слова *der Stab*, одне зі значень якої "Gruppe von Offizieren o. Ä., die den Kommandeur eines Verbandes bei der Erfüllung seiner Führungsaufgaben unterstützen", без розширення *die Mitarbeiter*:

Das Problem liegt darin, dass der Stab und die Technologen anstatt aus eigenen Fehlern zu lernen oder sie zumindest anzuerkennen, alle um sich herum beschuldigen, außer sich selbst.

Крім того, використання військового терміна в незвичному контексті сприяє реалізації функції модернізації, властивій неологізму, і є засобом втілення авторської інтенції залучення уваги.

Отже, основними критеріями вибору варіанта перекладу лексичної інновації виступають співвіднесеність семантики неологізму в оригінальному тексті і тексті перекладу та антропоцентрична спрямованість перекладу. Установлено взаємозв'язок між видом авторської інтенції в публіцистичному тексті та способом перекладу неологізму. З метою посилення інформативності лексичної інновації та збереження стилістики тексту можливе поєднання прийомів описового перекладу та прямого включення.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. На основі текстів українських і німецьких ЗМІ простежено процес неологізації лексики масмедійного дискурсу й визначено, що функціонування лексичних інновацій зумовлене когнітивно-мовною прагматикою. Вони стимулюють інтерес читача, виконують, крім номінативної, функції привернення уваги, створення ефекту новизни, реалізують різні авторські інтенції – від інформування, критичного осмислення, переконання до формування позитивного/негативного образу. Вплив англійської мови має глобальний характер, що позначається на розширенні словникового складу обох аналізованих мов – української та німецької.

Для відтворення змісту новітніх запозичень при перекладі найчастіше використовують транскрибування та транслітерацію. Переклад лексичних інновацій політичної тематики вимагає розгляду їх через призму словотворення, контексту, авторських інтенцій, що й забезпечує вибір найбільш оптимального способу перекладу. Це уможливило передачу своєрідності прагматики лексичних інновацій у тексті, спрямованому на переконання читача, вплив на формування оцінного ставлення щодо зображува-

них подій. Важливим є розуміння того, що кожен випадок вживання лексичної інновації в оригінальному тексті має свої специфічні особливості. Тому визначення виду інтенції, яку реалізує використаний неологізм, залежить від контекстуальних характеристик і екстралінгвістичних параметрів тексту.

Описовий же спосіб перекладу дає змогу з урахуванням соціально-культурних, психологічних та інших відмінностей між реципієнтами вихідного тексту й перекладу відповідно до тематики передати зміст іншомовному читачеві, що користується іншим обсягом фонових знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладка В. А. Поняття «неологізм» у світлі сучасних лінгвістичних парадигм. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна.* 2009. Вип. 11. С. 170–177.
2. Калетнік А. А. Функціональний статус неологізмів як наукова проблема. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.* 2003. Вип. 8. С. 70–75.
3. Колоїз Ж. В. Основні підходи до визначення лінгвістичного статусу неологізму. *Філологічні студії*: зб. наук. праць. 2008. Вип. 1. С. 27–35.
4. Кондратенко Н. В. Неологізми в сучасному українському політичному дискурсі: семантико-словотвірний аспект. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки.* 2014. Вип. 37. С. 151–156.
5. Косович О. В. Лексичні інновації в сучасній теорії неології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна.* 2013. Вип. 35. С. 166–167.
6. Моїсєєва Н. О. Особливості перекладу неологізмів у текстах німецькомовного політичного дискурсу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Філологічні науки.* 2014. Кн. 3. С. 114–118.
7. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2003. 34 с.
8. Турчак О. Особливості перекладу неологізмів, що виникли в період Євромайдану. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія.* 2015. Вип. 36. С. 151–158.
9. Best K.-H. Unser Wortschatz. Sprachliche Untersuchungen. *Die deutsche Sprache zur Jahrtausendwende: Sprachkultur oder Sprachverfall* / hrsg. von Karin M. Eichhoff-Cyrus und Rudolf Hoberg. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 2000. S. 35–52.
10. Elsen H. Bibliographie Neologismus mit Lehnwortschatz. München: Ludwig-Maximilians-Universität, 2011. 145 S.
11. Herberg D. Steffens D. unter Mitarbeit von Elke Tellenbach, Doris Al-Wadi. Neuer Wortschatz. Neologismen der 90-er Jahre im Deutschen. Berlin / NewYork: Walter de Gruyter, 2004. 393 S.

ДЖЕРЕЛА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. URL: <https://deutschland.de/de/topic/kultur/kommunikation-medien/digital-unterwegs> (дата звернення: 12.09.2019).
2. URL: <https://pravda.com.ua/publications/2019/01/24/644573/> (дата звернення: 12.09.2019).
3. URL: https://lb.ua/society/2018/09/08/406940_tsifrovi_tehnologii_nastupayut.html (дата звернення: 12.09.2019).
4. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/04/20/223718/> (дата звернення: 12.09.2019).
5. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2015/07/6/196773/> (дата звернення: 12.09.2019).
6. URL: https://ukraine-nachrichten.de/dem-nach-schtschastja-frontgebiet_4293 (дата звернення: 12.09.2019).
7. URL: https://ukraine-nachrichten.de/digitale-technologien-kommen-ukrainischen-schulen_4841 (дата звернення: 12.09.2019).
8. URL: https://ukraine-nachrichten.de/donbassisierung-ukraine-eine-feudale-bombe-unter-unsere-staatlichkeit_4430 (дата звернення: 12.09.2019).
9. URL: https://ukraine-nachrichten.de/energieeffizientes-haus-sieben-ukrainische-innovationen-zuhause_4878 (дата звернення: 12.09.2019).
10. URL: https://ukraine-nachrichten.de/oleh-skrypka-leute-ukrainisch-nicht-lernen-k%C3%B6nnen-muss-ghetto-geschaffen-werden_4629 (дата звернення: 12.09.2019).
11. URL: https://ukraine-nachrichten.de/wer-ergebnissen-ersten-wahlgangs-schuld-schwiegertochter_4901 (дата звернення: 12.09.2019).
12. URL: https://ukraine-nachrichten.de/wie-politischen-emigranten-russland-zukunft-ukraine-sehen_4552 (дата звернення: 12.09.2019).
13. URL: https://ukraine-nachrichten.de/zweites-russland-selbstisolation-gleichbedeutend-bindung-russische-welt_4543 (дата звернення: 12.09.2019).
14. URL: https://ukr.lb.ua/world/2016/11/28/351914_yak_bachat_maybutnie_ukraini.html (дата звернення: 12.09.2019).
15. URL: https://zaxid.net/donbasizatsiya_ukrayini_n1387811 (дата звернення: 12.09.2019).
16. URL: https://zaxid.net/druga_rosiya_n1409999 (дата звернення: 12.09.2019).
17. URL: https://zaxid.net/hto_vinen_v_rezultatah_pershogo_turu_n1478802 (дата звернення: 12.09.2019).